

Szakolczay Lajos

Irigylésre méltó színvonal (A Madách-pályázat költészeti anyagáról)

Örömmel vállaltam el a meghívást a Madách irodalmi pályázat zsűrijébe, mert a Palócföld sok-sok éves – a helyi erőktől, jelen pillanathan az önkormányzattól támogatott – erőfeszítése lassan beérik: a folyóirat körül kezd kialakulni egy olyan mag, amely rangosabb, nagyobb hatáskörű lapnak is dicsére válnék. Azokra a fiatalabb és idősebb, a Madách pályázatot részvételükkel támogató írókra-költőkre-esszéistákra-tanulmányírókra gondolok, akik a Palócföldben – mint ahogy a szegedi Tiszatájban, a debreceni Alföldben, a pécsi Jelenkorban, stb. – műveikkel jelen vannak. A vidék és a főváros közötti különbség (legalábbis ebben a tekintetben) megszűnt. Egyedül a mű, a tehetség számít. Az eleven, alkotó szellem, amely országos hírűvé tudja tenni a legkisebb orgánomot is. Örömmel tapasztaltam, hogy a Palócföldet mennyire szeretik. Különben nem érkezett volna a pályázatra 75 pályamű (több mint 7.000 kézirat-oldal). Igaz, az amatőrök, mint minden országos pályázaton, itt is “szorgoskodtak”, de a művek nagy részét (a jeligés borítékok fölbontása után ez kiderült) kitűnő, több kötetes írók jegezték.

Hogy milyen állapotban van a magyar líra, s a rendszerváltás után történt-e valamilyen változás – erre természetesen nem kaphattunk feleletet. Az igazi író nem rendszerekben gondolkodik; aki tehetséges, mindig meg fogja találni a kimondáshoz szükséges formát. A pályázati anyagból viszont egyértelműen kitűnt: a közép- és a fiatalabb generáció költői remek formában vannak. Volt, aki ezt nagyobb terjedelmű kompozícióban bizonyította, és olyan is akadt, aki egyetlen verssel tette le a névjegyét. (Ez utóbbi sem volt akadálya annak, hogy díjat kapjon.)

A beérkezett kéziratokat a sokszínűség jellemezte. Szinte minden stílus-irányzat, irodalmi gondolkodás- és magatartásforma jelen volt.

Képviselőiket nem úgy ítéltük meg, hogy – hiszen a stílus árulkodik –, melyik (hadd használjam ezt a rossz szót) székértáborba tartoznak, hanem az előttünk ismeretlen szerző műben megtestesülő egyénisége volt a döntő. Egy-egy díjazott kiléte nekünk is meglepetést okozott. Nem utolsó sorban azért, mért versük a köteteikből jól ismert arcon kívül mást is mutatott. Bizonyos fajta megújulási készséget. Ezzel természetesen nem vezett el az, amely korábban is megannyi díjat (József Attila-díj, stb.) termő érték volt, csak egy kissé másabb lett. Izgalmasabb, mélyebb? Majd a további pályaszakaszok vizsgálata fogják eldönteni, hogy egy-egy életművön belül milyen súlyúak voltak ezek a változások.

A kéziratokat olvasván meggyőződhetünk a kortárs magyar líra bizonyos "átrendeződéséről" is. Ha jobbra divatjelenségről van szó, a fiatalabbak egyik-másik csoportjánál kezd uralkodóvá válni a posztmodern szöveg. Természetesen a legtehetségesebbek kezén az ilyen mindig versértékű. A fél- vagy negyedtehetségnél meg azonnal kiütözik, hogy az általa "modernnek" vélt formával igyekeznek leplezni tanácstalanságát, mesterségbeli hiányosságait.

Ami a napnál világosabb: a Juhász Ferenc-i és Nagy László-i líra háttérbe szorulóban van. Egyáltalán, minden olyan magatartásforma, amely a költői beszédet közügyekkel (egy nemzet, egy népcsoport, egy kisebbség sorsával stb.) "terhelte". Közép-európai helyzetünket, a magyar történelmet, az ember kötődését hazához-néphez, a közösség megtartó erejét stb. ma nem nagyon illik versbe

fogalmazni. Az idő a "magándolgok" kimondásának kedvez(?). Elég szomorú, Vörösmarty ebben a furcsa "irányzatosdi" játékban, lehet, hogy súlytalannak érezné magát. Hát még a kisebb, a nálánál jóval szegényesebb tehetség! Pályázóink közt ilyen is akadt szép számmal; sokuknak verséből a kisebb-nagyobb költői intenzitással- megfogalmazott erkölcs ugyan egyértelműen kiviláglott, de az igazi vers mindig több, mint a publicisztikus, más formában is előadható mondandó.

Díjazottaink a legjobb formájukat mutatják. Minthogy a Kortárs líra-rovatát gondozom, műveiket szívesen látnám saját lapomban is. Ez is a Palócföld által kiírt Madách-pályázat erejét jelzi. Remélhetően, a jövőben is lesz rá mód, hogy a lap szerkesztői csöpöpet sem *vidéki* tevékenységüket megfelelő körülmények közt folytassák.

